୧୦ମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୀତ ରଚନା କରିବା

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ଲେଖା ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ତୁମର ଭାବଧାର ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ନିଜର ଅନନ୍ୟ ଶୈଳୀରେ ଗୀତ ରଚନା କର ।

ଗୀତ ରଚନା କ'ଣ ତାହା ବୁଝିବା ପାଇଁ ଏକ ଭିଡିଓ ଦେଖ।

ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ରଚନା

ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ରଚନାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି କୌଣସି ବସ୍ତୁ, ସ୍ଥାନ, ଅନୁଭୂତି କିମ୍ବା ବସ୍ତୁକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ପାଠକ ବା ଶ୍ରୋତାଙ୍କ ମନରେ ଏକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

1. ତୁମ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ଚିତ୍ରିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ତୁମ ଗୀତର ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।
2. ତୁମ ସମସ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବ୍ୟବହାର କର - ଏହା କିପରି ଦିଶେ, ଏହାର ଗନ୍ଧ କିପରି, ଅନୁଭବ କିପରି ଆଦି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।
3. କୌଣସି ଅଜଣା ଜିନିଷକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ (ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ) ତୁମ କଳ୍ପନା ଶକ୍ତିର ବ୍ୟବହାର କର ।
4. ଏଥିରେ ଉନ୍ନତ ହେବା ପାଇଁ ତୁମ ଲେଖାକୁ ବିନିମୟ କର; ମତାମତ ପାଇଁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ ରଖ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଅଟେ ।
5. ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କ ରଚନା କୁ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ ।

ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଭାବରେ କିପରି ଲେଖିବା ଏହା ଶିଖିବା ପାଇଁ ଏକ ଭିଡିଓ ଦେଖ ।

ଗୀତ ରଚନା ଟିପ୍ସ
ଲିଖନକୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ନୁହେଁ ସହଯୋଗ ଭାବରେ ଭାବନ୍ତୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମତାମତ ଛାଡି ଗଠନମୂଳକ ଏବଂ ସକାରାତ୍ମକ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ ।

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ୧: ନିଜେ ଚେଷ୍ଟା କର !

ଏକ ଗଛ ବିଷୟରେ ଏକ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ରଚନା ଲେଖ ।

0680CH10

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ୨: ପରିଚିତ କିମ୍ବା ଲୋକପ୍ରିୟ ଧୁନ୍ କୁ ଆଧାର କରି ଏକ ଗୀତ ଲେଖିବା

ମିଳୁଥିବା ଧୁନ୍ ଗୁଡିକ ପାଇଁ କିପରି ଗୀତ ଲେଖିବ ତାହା ବୁଝିବା ପାଇଁ ପ୍ରଦତ୍ତ ଭିଡିଓ ଦେଖ ।

ଟ୍ୱିଙ୍କଲ ଟ୍ୱିଙ୍କିଲ ଲିଟିଲ ଷ୍ଟାର ଆସ ଏହାର ଉଦାହରଣ ନେବା । ଏହି ଗୀତକୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକାଧିକ ଥର ଶୁଣିଛୁ। ଏହା ଜାଣିବା ଆକର୍ଷଣୀୟ ଯେ ଏହି ସମାନ ଧୁନ୍ ରେ ବାଃ ବାଃ କଳା ମେଣ୍ଢା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଗୀତ, ଏ ବି ସି ଡି ରହିଛି । ଏବେ ତୁମେ ଏହି ଲୋକପ୍ରିୟ ଧନ୍ ରେ ନିଜର ଏକ ଗୀତ ରଚନା କର ।

ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ଟ୍ୱିଙ୍କଲ ଲିଟିଲ ଷ୍ଟାରର ଏହି ଭିଡିଓ ଦେଖ ।

© NCERT not to be republished

ଏହି ଲୋକପ୍ରିୟ ଭାରତୀୟ ଗୀତ (ନାଟ୍ଟୁସ୍ୱରମ୍) ଶ୍ୟାମଲେ ମୀନାକ୍ଷୀ ଶୁଣ । ଆଗକୁ ଯାଅ ଏବଂ ଏହି ଲୋକପ୍ରିୟ ଗୀତ ପାଇଁ ନିଜ ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ୩ : ଅପରିଚିତ କିମ୍ବା ଅସାଧାରଣ ଧୁନ୍ କୁ ଆଧାର କରି ଏକ ଗୀତ ଲେଖିବା

ଅଡିଓରେ ଥିବା ଧୁନ୍ କୁ ଶୁଣ ଏବଂ ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ନିଜର ଗୀତ ଲେଖ ।

ତୁମେ ମଧ୍ୟ ନାଟ୍ଟୁସ୍ୱରମ୍ ଶୁଣି ପାରିବ ଏବଂ ଏଥିରେ ନିଜର ଗୀତ ଲେଖିପାରିବ ।

ଗୀତିମୟତା ଜାଣିବା

ଗୀତ କିମ୍ବା କବିତାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ହେଉଛି ଗୀତିମୟତା । ଏହାର ଗୋଟିଏ କାରଣ ହେଉଛି ଗୀତିମୟତା ଆମ କାନକୁ ବାକ୍ୟ କେଉଁଠି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ତାହା ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଆମ ଗୀତ ଯେଉଁ ଧାରଣାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ତାହାକୁ ଆଲୋକିତ କରିବାରେ ଏହି ଗୀତିମୟତା ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଗୀତିମୟତା ଭରା ପଦ ବାଜିବା ସମୟରେ ଲୋକମାନେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣନ୍ତି ।

ଉଦାହରଣ
ଦେଉଳ, ବଉଳ, ନେଉଳ,
ପ୍ରେମ, କାମ
ହାତ, ପାଦ

ଗୀତିମୟତା କେମିତି ରହିବ ଶିଖିବା ପାଇଁ ଭିଡିଓ ଦେଖ ।

ନାଟ୍ଟୁଶ୍ୱରମ୍ ବା ନାଟ୍ଟୁଶ୍ୱର ଏକ ଶବ୍ଦ ଯାହା କର୍ଣ୍ଣାଟକ ସଙ୍ଗୀତରେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସଙ୍ଗୀତକାର ମୁଥୁସ୍ୱାମୀ ଦୀକ୍ଷିତରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଏକ ରଚନାକୁ ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ 'ନୋଟ୍' ଏବଂ ତାମିଲ ଶବ୍ଦ 'ସ୍ୱରମ୍' (ଯାହାର ଅର୍ଥ ସ୍ୱର) ର ମିଶ୍ରଣରୁ ନାଟ୍ଟୁଶ୍ୱରମ୍ ଶବ୍ଦ ଆସିଛି। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ରଚନା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ଉପରେ ଆଧାରିତ। ଦୀକ୍ଷିତର ସମୁଦାୟ ୩୯ଟି ନାଟ୍ଟୁଶ୍ୱର ରଚନା କରିଥିଲେ ।

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ୪: ସୌରମଣ୍ଡଳ ଗୀତର ଗୀତିମୟତା ଶୁଣିବା

ସୌରମଣ୍ଡଳ ଗୀତ

ଭାଗ ୧
ସଭିଙ୍କଠୁ ସାନ ଗ୍ରହ ବୁଧ ମୁଁ
ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ନିକଟତର ମୁଁ
ମୋର ବାର୍ଷିକ ଦୌଡ଼ କରିବାକୁ ପୂରଣ
ହୋଇଛି ଅଷ୍ଟାଅଶୀ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ।

ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ତପ୍ତ, ଶୁକ୍ର ମୁଁ
ସଭିଙ୍କ ଭିତରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୁଁ
ଯଦି ତୁମେ ଦେଖ ମୋତେ ରାତିରେ
ଠିକ୍ ତରା ପରି ମୁଁ ଦିଶେରେ ।

ତୁମର ଘର ପୃଥିବୀ ମୁଁ
ଜୀବନ ଧାରଣର ଏକମାତ୍ର ସ୍ଥାନ ମୁଁ
ତୁମ ସଭିଁଙ୍କୁ ଦେବା ପାଇଁ ଜୀବନ
ଅଛି ମୋ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟ, ପାଣି ଓ ପବନ ।

ସାମୂହିକ ଗାନ
(ଗ୍ରହ, ଆମର ସବୁ ଗ୍ରହ
ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚାରିପଟେ ଘୂରିବୁଲନ୍ତି
ସୌରମଣ୍ଡଳକୁ କେବେ ନ ଭୁଲ
ହୋଇଗଲେ ଥରେ ଏହି ଗୀତଟି) × 2

© NCERT not to be republished

ଭାରତୀୟ ସଙ୍ଗୀତରେ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ଏବଂ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଭଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ସହିତ ଲୋକ, ଅର୍ଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ, ଭକ୍ତି, ଦେଶାତ୍ମବୋଧକ ଏବଂ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଭଳି ଅନେକ ଶୈଳୀ ରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ ଶୈଳୀର ଗୀତ ଶିଖିବା କେବଳ ମଜାଦାର ନୁହେଁ ବରଂ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ପରମ୍ପରାକୁ ବୁଝିବାରେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ! କିଛି ଶୈଳୀ ଚୟନ କର, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶୈଳୀରୁ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ଶିଖ ଏବଂ ଏହାକୁ ତୁମ ବନ୍ଧୁ ଏବଂ ପରିବାରକୁ ଏକ ଶ୍ରେଣୀ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କର !

ଭାଗ ୨
ମୁଁ ମଙ୍ଗଳ, ମୁଁ ରଙ୍ଗ ଲାଲ,
ମୁଁ ପୃଥିବୀ ଠାରୁ ଛୋଟ
ମୋ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଳୁ ପରି,
ସେମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଡିମୋସ୍ ଏବଂ ଫୋବୋ।

ସବୁଠାରୁ ବଡ଼, ମୁଁ ବୃହସ୍ପତି,
ଦେହରେ ମୋର ଏକ ଲାଲ ଦାଗ ଅଛି;
ମୋତେ ଘେରି ରହିଛି ୬୩ଟି ଚନ୍ଦ୍ର,
ଯାହା ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ।

ଚମକିଲା, ମୁଁ ଶନି,
ମୋର ଚକ୍ର ବରଫରେ ତିଆରି;
ମୁଁ ପାଣିରେ ଭାସୁପାରିବି
ଯେହେତୁ ମୁଁ ବହୁତ ହାଲୁକା ।

କୋରସ୍
(ଗ୍ରହ, ଆମର ସବୁ ଗ୍ରହ
ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚାରିପଟେ ଘୂରିବୁଲନ୍ତି
ସୌରମଣ୍ଡଳକୁ କେବେ ନ ଭୁଲ
ହୋଇଗଲେ ଥରେ ଏହି ଗୀତଟି ।) × 2

ଭାଗ ୩
ୟୁରାନସ୍, ସବୁଠାରୁ ଥଣ୍ଡା ମୁଁ,
ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଉଠି ରହିଛି ମୁଁ;
ମୋତେ ରହିଛି ଘେରି ତେରଟି ଚକ୍ର
କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ବହୁତ କଷ୍ଟ ।

ମୁଁ ନେପଚୁନ୍, ମୁଁ ନୀଳ,
ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସବୁଠାରୁ ଦୂରରେ ସ୍ଥିତ;
ଯେବେ ତୁମେ ମୋ ଉପରେ ଠିଆ ହୁଅ,
ଏହା ମେଘ ପରି ହୁଏ ଅନୁଭବ
ଯାହା ବହୁତ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ।

ସେତୁ
ଆମେ ପଥର ଗ୍ରହମାନଙ୍କୁ ଜାଣୁ ଆମର,
ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଚାରି ଗ୍ରହ ପ୍ରଥମ;
ଏହାପରେ ବହୁତ ଗ୍ୟାସୀୟ ସ୍ତର
ଏବଂ ପରେ ଆହୁରି ଅନେକ ।
ପ୍ଲୁଟୋ ହେଉଛି ଏକ ବାମନ,
ସେ ଚାହେଁ ମିଶିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ;
କିନ୍ତୁ ଅସଲ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି
ବହୁତ ସାନ ସେ ଅଛି ।

କୋରସ
(ଗ୍ରହ, ଆମର ସବୁ ଗ୍ରହ
ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚାରିପଟେ ଘୂରିବୁଲନ୍ତି
ସୌରମଣ୍ଡଳକୁ କେବେ ନ ଭୁଲ
ହୋଇଗଲେ ଥରେ ଏହି ଗୀତଟି।) × 2

© NCERT not to be republished

ମନେ ରଖ

ଗୀତିମୟତା ଯୋଜନା ହେଉଛି ଗୀତ କିମ୍ବା କବିତାର ପ୍ରତି ବାକ୍ୟ କିମ୍ବା ଭାଗରେ ଧାଡ଼ି ଶେଷର ଛନ୍ଦମୟତା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଧରାଯାଉ ଯେ ଏକ କବିତାର ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟ ଧାଡ଼ିର ସମାନ ହୁଏ, ଏହାକୁ ଆମେ A ନାମରେ ନାମିତ କରିବା, ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ଚତୁର୍ଥ ଧାଡ଼ିର ସମାନ ହୁଏ, ଏହାକୁ ଆମେ B ନାମରେ ନାମିତ କରିବା । ତା'ପରେ ଏହି ଯୋଜନା ABAB ହେବ ।

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ୫: ଗୀତିମୟତା ଯୋଜନାରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପଦ ପୂରଣ କରିବା

ସକାଳେ ଗଗନ ଥିଲା ଅନ୍ଧାର,
ତହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନଥିଲା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଶୋକ କରିବା ପାଇଁ ଦିନଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ,
ମନେ ପଡୁଛି ମୋର ଉଷ୍ମତା ଆଲୋକର ।

ରଚନା

ଅନେକ ଲୋକ ପ୍ରଚଳିତ ଗୀତ ଶିଖିବାକୁ ଏବଂ ଗାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ କିଛି ଲୋକ ନିଜର ଗୀତ ରଚନା କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ଯଦି ତୁମେ ଲେଖନୀ ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜର ଭାବନାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କର, ତେବେ ନିଜ ଗୀତ ଲେଖିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ଏକ ମୌଳିକ ସ୍ୱରରେ ଗାଇବାକୁ ଚିନ୍ତା କର ।

© NCERT not to be republished